

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Fotók: Szigetváry Zsolt
és Mónus Márton

Az Alkotmánybíróság funkciójára, rendeltetésére vonatkozó alapvető szabályokat az Alaptörvény rögzíti. A hatásköri, szervezeti és eljárási szabályok fő vonalait az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény, a részletes eljárási szabályokat pedig az Alkotmánybíróság ügyrendje tartalmazza.

Az Alkotmánybíróság tizenöt tagból álló testület. Tagjait az Országgyűlés választja a képviselők kétharmadának szavazatával. Az alkotmánybírói megbízatás tizenkét évre szól. Alkotmánybíró lehet, aki kiemelkedő tudású elméleti jogász, például egyetemi tanár, vagy legalább húszévi, jogi területen folytatott szakmai, például ügyvédi vagy bírói gyakorlattal rendelkezik. Az Alkotmánybíróság elnökét az Országgyűlés választja az alkotmánybírók közül, alkotmánybírói mandátumának idejére. Az elnöknek igazgatási, koordinációs és képviseleti feladata van, tevékenysége nem érinti az alkotmánybírók függetlenségét. 1990 óta Sólyom László, majd dr. Németh János, Holló András, Bihari Mihály, Paczolay Péter, Lenkovich Barnabás és Sulyok Tamás látták el az elnöki tisztséget. Az Alkotmánybíróság elnöke 2024. június 11-e óta Juhász Imre alkotmánybíró.

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Feladata a demokratikus jogállam, az alkotmányos rend és az Alaptörvényben biztosított jogok védelme, a jogrendszer belső összhangjának megőrzése, valamint a hatalom-megosztás elvének érvényre juttatása.

Az Alkotmánybíróság döntéseit teljes ülésen, öttagú tanácsban vagy egyesbíróként hozza. A teljes ülés dönt a törvények alkotmányosságáról, és más jelentősebb ügyekben.

Az alkotmánybírók munkáját jogászokból és adminisztratív munkatársakból álló stábok segítik. A szervezeti, működtetési, ügyviteli és döntés-előkészítési feladatokat az Alkotmánybíróság hivatala látja el. A hivatalt a főtitkár vezeti, akit az elnök javaslatára a teljes ülés választ meg. 2011. január 1-je óta a főtitkári tisztséget Bitskey Botond tölti be. A főtitkárság látja el egyebek mellett az indítványok szűrésével, elemzésével, hiánypótlásával kapcsolatos feladatokat.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TÖRTÉNETE

Az Alkotmánybíróság létrehozásáról 1989 januárjában határozott az Országgyűlés; a szervezetről, hatásköréről azonban már a rendszerváltást előkészítő háromoldalú politikai egyeztető tárgyalásokon döntés született. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1989. október 30-án lépett hatályba. Az Országgyűlés 1989. november 23-án megválasztotta az Alkotmánybíróság első öt tagját, a testület 1990. január 1-jén kezdte meg működését. 1990 júniusát követően tíz, 1994 után 11 tagja volt a testületnek. 2011 óta a testület tagjainak száma tizenöt.

A korábbi Alkotmány és alkotmánybírósági törvény szerint bárki kezdeményezhette az Alkotmánybíróságnál a jogszabályok alkotmányossági vizsgálatát. Az Alkotmánybíróság többnyire az utólagos absztrakt normakontroll hatáskörében hozta meg legfontosabb döntéseit (pl. halálbüntetés eltörlése, abortusz-határozatok, eutanázia kérdése).

Az Alkotmánybíróságnak 2012-ig ugyanakkor nem volt hatásköre a bírói döntések alkotmányossági vizsgálatára, az alkotmányjogi panasz intézménye arra az esetre szűkölt, ha az indítványozó ügyében alkotmányellenes jogszabályt alkalmaztak.

A 2012-ben életbe lépett Alaptörvény 24. cikke tartalmazza az Alkotmánybíróságra vonatkozó alapvető szabályokat. A működés törvényi kereteit az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény határozza meg. Az új szabályozás nagymértékben megváltoztatta az Alkotmánybíróság hatásköreit és az indítványozási jogosultságra vonatkozó szabályokat.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁSKÖREI

AZ ALKOTMÁNYJOGI PANASZ

Az alkotmányjogi panaszra elsősorban akkor van lehetőség, ha az indítványozónak az Alaptörvényben biztosított alapvető jogát bírósági döntéshozatal során sértették meg. Kivételesen azonban akkor is lehet alkotmányjogi panaszt benyújtani, ha az indítványozót az ügyében bírósági döntés nélkül érte közvetlen alapjogsérelem. Az alkotmányjogi panasz nem a bírósági döntés felülvizsgálatára irányul, az Alkotmánybíróság tehát nem egy további fellebbviteli fórum a konkrét ügyben.

Az alkotmányjogi panasz alapján történő eljárásnak alapvetően három formája lehetséges.

Az alkotmánybírósági törvény 27. §-a alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja az ügy érdemében hozott bírói döntést ha az indítványozó álláspontja szerint az az Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, megsemmisíti azt.

Az alkotmányjogi panasz másik típusa keretében az Alkotmánybíróság az alkotmánybírósági törvény 26. § (1) bekezdése szerint felülvizsgálja a bírósági eljárásban alkalmazott jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját, ha az indítványozó szerint a jogszabály alkalmazása az Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét okozta. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a vizsgált jogszabály alaptörvény-ellenességét, megsemmisíti azt.

Az alkotmányjogi panasz harmadik formáját az alkotmánybírósági törvény 26. § (2) bekezdése szabályozza. Ez alapján az indítványozó közvetlenül a jogszabályt vagy valamely rendelkezését támadhatja, amennyiben annak alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, Az alkotmányjogi panasz bírói döntés nélkül következett be

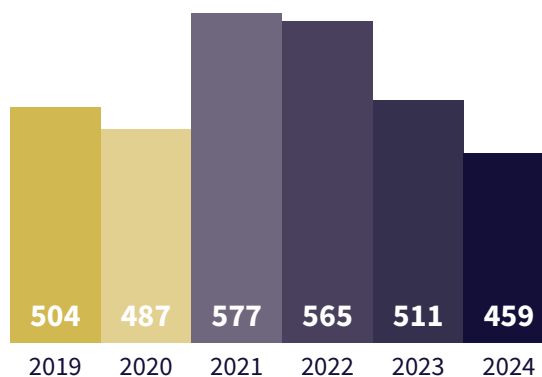
a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a vizsgált jogszabály alaptörvény-ellenességét, megsemmisíti azt.

Az alkotmányjogi panasz keretében látja el az Alkotmánybíróság a választási ügyek során felmerült jogvitákban született bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát is.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal csak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén foglalkozik érdemben. Ha ilyen kérdést az ügy nem vet fel, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt nem fogadja be.

A bírósági döntést, illetve a bíróság által alkalmazott jogszabályt érintő, sikeres alkotmányjogi panasz orvoslásának eljárási eszközét polgári ügyekben a Kúria állapítja meg. A Kúria döntése során köteles figyelembe venni az Alkotmánybíróság határozatában foglaltakat és a vonatkozó eljárási szabályokat. Ha az Alkotmánybíróság büntetőügyben hozott ítéletet semmisít meg, a büntetőeljárást meg kell ismételni.

KISZIGNÁLT ALKOTMÁNYJOGI PANASZOK SZÁMA

AZ ALAPTÖRVÉNNYEL VALÓ ÖSSZHANG UTÓLAGOS VIZSGÁLATA (UTÓLAGOS NORMAKONTROLL ELJÁRÁS)

Utólagos absztrakt normakontroll eljárást a kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede, az alapvető jogok biztosa, a Kúria elnöke és a legfőbb ügyész kezdeményezhet.

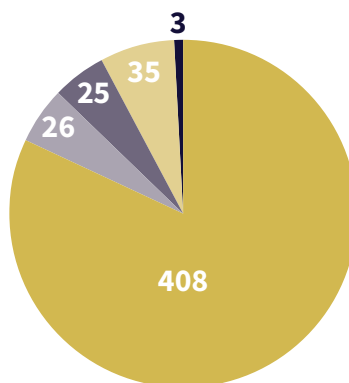
Ha a vizsgálat eredményeképp az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességét állapítja meg, megsemmisíti azt.

BÍRÓI KEZDEMÉNYEZÉS EGYEDI NORMAKONTROLL ELJÁRÁS IRÁNT

Míg utólagos normakontroll hatáskörében az Alkotmánybíróság absztrakt normakontrollt gyakorol, a döntés általában nincs hatással az indítványra okot adó konkrét ügyre. eltérő a helyzet, amikor bírói kezdeményezésre indul alkotmánybírósági eljárás. Ha ugyanis a bírónak az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kellene alkalmaznia, melynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy amelynek alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, a bíró, az eljárását felfüggesztve, köteles kezdeményezni az alkotmánybírósági vizsgálatot.

Bírói kezdeményezésre indult ügyben az Alkotmánybíróság megállapíthatja a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét, és a konkrét ügyben – vagy akár általános hatállyal – kizárhatja annak alkalmazhatóságát.

A 2024-BEN INDULT ÚJ ÜGYEK SZÁMA AZ ELJÁRÁSOK TÍPUSA SZERINT

- Alkotmányjogi panasz bírói döntés ellen
- Alkotmányjogi panasz bírói döntésben alkalmazott jogszabály ellen
- Alkotmányjogi panasz közvetlenül érvényesülő jogszabály ellen
- Bírói kezdeményezés egyedi normakontroll eljárás iránt
- Utólagos normakontroll eljárás

AZ ALAPTÖRVÉNNYEL VALÓ ÖSSZHANG ELŐZETES VIZSGÁLATA (ELŐZETES NORMAKONTROLL ELJÁRÁS)

A köztársasági elnök a parlament által elfogadott törvényt – ha azt vagy annak valamely rendelkezését alaptörvény-ellenesnek tartja – aláírás helyett köteles megküldeni az Alkotmánybíróságnak, hogy az vizsgálja meg, a törvény összhangban van-e az Alaptörvénnyel (alkotmányossági vétő). Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a vizsgált törvény alaptörvény-ellenességét, a törvény nem hirdethető ki.

Ha a köztársasági elnök továbbá úgy ítéli meg, hogy az alaptörvény-módosítás megalkotására vonatkozó eljárási követelményeket nem tartották meg, ennek vizsgálatát kell kérnie az Alkotmánybíróságtól. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Alaptörvényben foglalt eljárási követelményeket nem tartották meg, akkor nem hirdethető ki az Alaptörvény módosítása.

A köztársasági elnök és a kormány kérheti az Alkotmánybíróságtól a nemzetközi szerződés Alaptörvénnyel való összhangjának előzetes vizsgálatát is.

Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a nemzetközi szerződés rendelkezésének alaptörvény-ellenességét, a nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére addig nem kerülhet sor, amíg a nemzetközi szerződést létrehozó államok az alaptörvény-ellenességet meg nem szüntetik, vagy ameddig fenntartás megtételével vagy a nemzetközi jog által elismert egyéb jogintézménnyel élve Magyarország nem zárja ki a nemzetközi szerződés és az Alaptörvény összeütközését.

A törvény kezdeményezője, a kormány, valamint az Országgyűlés elnöke zárószavazás előtt indítványozhatja, hogy az Országgyűlés az elfogadott törvényt – az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára – küldje meg az Alkotmánybíróságnak alkotmányossági kontrollra. Az Országgyűlés az indítványról a zárószavazást követően határoz.

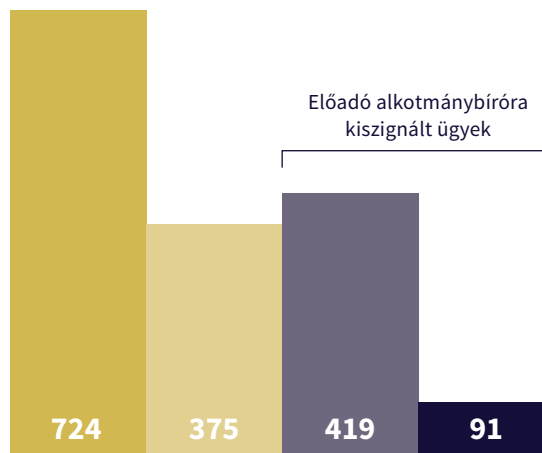
A NEMZETKÖZI SZERZŐDÉSBE ÜTKÖZÉS VIZSGÁLATA

Az Alkotmánybíróságról szóló törvény lehetőséget ad annak vizsgálatára is, hogy megfelel-e egy magyar jogszabály valamely nemzetközi szerződés rendelkezéseinek. Az eljárást az országgyűlési képviselők egynegyede, a kormány, az alapvető jogok biztosa, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész kezdeményezheti, valamint az előtte folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály tekintetében a bíró.

Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközését, a jogszabályt teljesen vagy részben megsemmisítheti, illetőleg felhívhatja a jogalkotót, hogy a megjelölt határidőben tegye meg az ellentét feloldása érdekében szükséges intézkedéseket.

A 2024-BEN BEFEJEZETT ÜGYEK SZÁMA AZ ELINTÉZÉS MÓDJA, ILLETVE A DÖNTÉS JELLEGE SZERINT

- Főtitkári előkészítő eljárás során befejezett ügyek
- Egyesbírói végzéssel befejezett ügyek
- Nem érdemi döntéssel (visszautasító, megszüntető végzéssel) befejezett ügyek
- Érdemi határozattal befejezett ügyek

AZ ALAPTÖRVÉNY ÉRTELMEZÉSE

Az Országgyűlés vagy annak állandó bizottsága, a köztársasági elnök, illetve a kormány indítványára az Alkotmánybíróság valamely konkrét alkotmányjogi problémával összefüggésben értelmezi az Alaptörvény rendelkezését, ha az értelmezés közvetlenül levezethető az Alaptörvényből.

TOVÁBBI HATÁSKÖRÖK

Bárki indítványozhatja, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja felül az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozatát.

Alkotmányjogi panasz befogadásának visszautasítása	405
Alkotmányos követelmény megállapítása	2
Bírói döntés megsemmisítésével befejezett ügyek száma	20
Indítvány elutasítása	68
Jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés megsemmisítésével befejezett ügyek	6
Mulasztás megállapítása	3

A TESTÜLETEK ÁLTAL 2024-BEN BEFEJEZETT ÜGYEK SZÁMA A DÖNTÉS TARTALMA SZERINT

A helyi önkormányzat és a nemzetiségi önkormányzat képviselő-testületét, ha alaptörvény-ellenesen működik, az Országgyűlés feloszlathatja. Ezt megelőzően a kormány kezdeményezésére az Alkotmánybíróság elvi véleményt nyilvánít az ügyben.

Az alaptörvény-ellenesen működő egyház elismerését az Országgyűlés vonhatja vissza. Ezt megelőzően az Alkotmánybíróság elvi véleményt nyilvánít a vallási közösség alaptörvény-ellenes működésére vonatkozóan.

Az Alkotmánybíróság folytatja le a köztársasági elnök tisztségétől való megfosztására irányuló eljárást, ha az Országgyűlés erre vonatkozó indítványt terjeszt elő.

Az Alkotmánybíróság dönthet az állami szervek egymás közötti, továbbá az állami és önkormányzati szervek közötti hatásköri összeütközés kérdésében.

Az Alkotmánybíróság hivatalból megállapíthatja a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását, ebben az esetben felhívja a mulasztást elkövető szervezet feladatának teljesítésére.

📍 1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

✉ 1535 Budapest, Pf. 773.

@ tajekoztatas@mkab.hu

🌐 alkotmanybirosag.hu

📘 [/alkotmanybirosag](https://www.facebook.com/alkotmanybirosag)

☎ (1) 488 31 00

📅 2024. október